

TOIMINTAKERTOMUS 2010

Vuosi 2010 oli Suomen tiedekustantajien liiton seitsemästoista toimintavuosi. Liitto toimi strategiansa mukaisesti tieteellistä julkaisu-toimintaa harjoittavien yhteisöjen yhteistyöjärjestönä, valvoi jäsentensä etuja ja oikeuksia, pyrki lujittamaan tieteellisten julkaisujen asemaa, edistämään liiton jäsenten välistä yhteistyötä ja tukemaan kansainvälistä kanssakäymistä. Erityisesti liiton tehtävänä on ollut huolehtia jäsentensä eduista tekijänoikeuskysymyksissä ja tarjota monipuolista koulutusta tiedekustantamiseen liittyvissä asioissa.

Vuonna 2010 tiedejulkaiseminen ja tieteellisen tiedon tallentamisen tulevaisuus sähköisessä maailmassa keskustelutti tiedeyhteisöä. Tammikuussa liitto järjestikin keskustelutilaisuuden, joka kokosi saman pöydän ääreen kustantajien, kirjastojen, tieteellisten seurojen ja tekijänoikeusjärjestön edustajia keskustelemaan Open Accessin ja rinnakkaistallentamisen ongelmista ja vaikutuksesta kotimaisen tiedekustantamisen toimintaedellytyksiin.

Suomenkielisen tiedejulkaisemisen ajankohtaiset ongelmat ja tulevaisuus olivat aiheena myös Koneen Säätiön järjestämässä tilaisuudessa. Säätiö myös tuki taloudellisesti suomenkielisten kausijulkaisujen kehittämishankkeita.

Kesällä koottiin tietoa lehtien digitointitavoista ja tarpeista tarkoituksena konsortiona yhdessä Kansalliskirjaston kanssa hakea Suomen Akatemian tutkimuksen infrastruktuurihaussa rahoitusta taannehtivan aineiston digitointihankkeelle. Mukaan ilmoittautui nelisenkymmentä lehteä. Hanke pysähtyi tutkimussuunnitelmavaiheeseen, sillä se jäi ilman haussa edellytettyä Helsingin yliopiston tukea.

Liitto on tekijöiden ja kustantajien yhteisen tekijänoikeusjärjestön Kopiosto ry:n jäsen.

Jäsenistö

Liiton jäseneksi voi sääntöjen mukaan liittyä jokainen Suomessa tieteellistä julkaisu-toimintaa harjoittava oikeuskelpoinen yhteisö tai rekisteröity säätiö, jonka liiton hallitus hyväksyy jäseneksi.

Vuoden 2010 aikana hyväksyttiin kolme uutta jäsentä, Eurooppalaisen filosofian seura, Hallinnon tutkimuksen seura ja Siirtolaisuusinstituuttisäätiö. Jäsenistöstä erosi Kansainvälisen soveltavan estetiikan instituutin kannatusyhdistys instituutin tultua osaksi Helsingin yliopiston Palmeniaa. Liiton jäsenmäärä 31.12.2010 oli 89.

Jäseniä olivat:

Dendrologian Seura - Dendrologiska Sällskapet	Historian Ystävien Liitto
Diakonian tutkimuksen seura	Historiska föreningen
Edistyksellinen tiedeliitto	Informaatiotutkimuksen yhdistys
Ekonomiska Samfundet i Finland	Ius Gentium
Ethnos	Kasvinsuojeluseura
Eurooppalaisen filosofian seura	Kirjallisuudentutkijain seura
Gaudeamus Helsinki University Press	Klassillis-filologinen yhdistys
Geologian tutkimuskeskus	Kotikielen Seura
Hallinnon tutkimuksen seura	Kotimaisten kielten tutkimuskeskus
	Kustannus Oy Duodecim

Lapland University Press/Lapin
yliopistokustannus
Liikuntatieteellinen seura
Luonnonfilosofian seura
Metsäntutkimuslaitos
Nuorisotutkimusseura
Porthan-Seura
Puheen ja kielen tutkimuksen yhdistys
SFS Fysiikan Kustannus
Siirtolaisuusinstituuttisäätiö
Skepsis
Societas pro Fauna et Flora Fennica
Sosiaalipoliittinen yhdistys
Suomalainen Lakimiesyhdistys
Suomalainen Lääkäris seura Duodecim
Suomalainen Teologinen Kirjallisuusseura
Suomalais-Ugrilainen Seura
Suomalaisen Kirjallisuuden Seura
Suomen Antropologinen Seura
Suomen Biologian Seura Vanamo
Suomen Eksegeettinen Seura
Suomen elokuvatutkimuksen seura
Suomen eläin- ja kasvitieteen
julkaisutoimikunta
Suomen Estetiikan Seura
Suomen Filosofinen Yhdistys
Suomen Geologinen Seura
Suomen Hammaslääkäriliitto
Suomen Hammaslääkäris seura Apollonia
Suomen Historiallinen Seura
Suomen Itämainen Seura
Suomen Kasvatustieteellinen Seura
Suomen keskiajan arkeologian seura
Suomen Kielen Seura
Suomen kielitieteellinen yhdistys
Suomen kirkkohistoriallinen seura
Suomen Kouluhistoriallinen Seura
Suomen Lääketieteen Historian Seura
Suomen Maantieteellinen Seura
Suomen Merihistoriallinen Yhdistys
Suomen Psykologian Seura
Suomen Sammalseura
Suomen Sieniseura
Suomen Sukututkimusseura
Suomen Tieteellinen Kirjastoseura
Suomen tieteen- ja teknologian
tutkimuksen seura
Suomen Tribologiayhdistys
Suomen urheiluhistoriallinen seura
Suomen ympäristöoikeustieteen
Seura
Svenska litteratursällskapet i
Finland
Säteilyturvakeskus
Taidehistorian Seura
Taideteollinen korkeakoulu
Tampereen teknillinen yliopisto
Tampere University Press
Teatterikorkeakoulu
Tekniikan Historian Seura THS
Teologinen Julkaisuseura
Terveiden ja hyvinvoinnin laitos
Tiedotusopillinen yhdistys TOY
Tulevaisuuden Tutkimuksen Seura
Turun Historiallinen Yhdistys
Tutkijaliitto
Työterveyslaitos
Työväen historian ja perinteen
tutkimuksen seura
Tähtitieteellinen yhdistys Ursa
Uusfilologinen yhdistys
Valtiotieteellinen yhdistys
Osuuskunta Vastapaino
The Westermarck Society
Väestöliiton Väestöntutkimuslaitos
Yhdyskuntasuunnittelun seura

Liiton jäsenmaksu 2010 oli 50 euroa.

Liiton tilaisuuksista, apurahoista ja koulutuksesta tiedotettiin jäsenistölle yhdessä jäsenkirjeessä, sähköpostilistalla sekä liiton verkkosivuilla. Sivulla ovat myös jäsenluettelo yhteystietoineen, liiton suosittelien kustannussopimusten mallit ja mm. apurahahakemuslomakkeet sekä tulostettavassa että verkossa täytettävässä muodossa ja myös seminaarien aineistoja.

Liiton kotisivujen ulkoasu uudistettiin 2010 ja samalla myös kirjepaperit, -kuoret ja kunniakirjat saivat uuden ulkonäön. Samassa yhteydessä liitto sai myös logon. Uudistuksista vastasi graafinen suunnittelija Jarkko Hyppönen.

Verkkosivujen osoite on www.tiedekustantajat.fi. Liitto ostaa verkkopalvelut Tieteellisten seurain valtuuskunnalta.

Vuosikokous

Liiton sääntömääräinen vuosikokous pidettiin 26.4.2010 Tieteiden talossa Helsingissä. Edustettuna oli 10 jäsenyhteisöä. Kokouksessa julkistettiin Suomen tiedekustantajien liiton helmikuussa 2010

haussa olleiden apurahojen saajat.

Lisäksi vuosikokouksessa jaettiin ensimmäisen kerran liiton kannustuspalkinto, joka myönnettiin Tähdet ja avaruus -lehdelle lehden verkkosivuille rakennettavan havaintojärjestelmän toteuttamiseksi. Arvoltaan 4000 euron suuruisen palkinnon otti vastaan lehden päätoimittaja Marko Pekkola, joka myös esitteli hanketta.

Hallitus ja toimihenkilöt

Hallituksesta olivat erovuorossa Johanna Ilmakunnas, Päivi Mäntylä ja Outi Sisättö. Heistä Johanna Ilmakunnas valittiin uudelleen ja uusina jäseninä kaudeksi 2010–2013 hallitukseen tulivat Pekka Rantanen (The Westermarck Society) ja Raimo Parikka (Työväen historian ja perinteen tutkimuksen seura).

Hallitukseen kuuluivat valintojen jälkeen (toimikausi merkitty sulkuihin):

- Pertti Hakala, Suomen Sukututkimusseura (2006–2009; 2009–2012)
- Johanna Ilmakunnas, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura (2007–2010; 2010– 2013)
- Esko Laine, Teologinen Julkaisuseura (2009–2012)
- Raimo Parikka, Työväen historian ja perinteen tutkimuksen seura (2010–2013)
- Pauliina Raento, Suomen Maantieteellinen Seura (2008–2011)
- Pekka Rantanen, The Westermarck Society (2010–2013)
- Minna Ruckenstein, Suomen Antropologinen Seura (2009–2012)
- Toni Suutari, Kotikielen seura (2005–2008; 2008–2011)
- Martti Teikari, Kustannus Oy Duodecim (2008–2011)

Hallituksen puheenjohtajana toimi Pauliina Raento ja varapuheenjohtajana Johanna Ilmakunnas. Hallituksen työvaliokunnan muodostivat puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, Toni Suutari ja sihteeri. Hallitus kokoontui vuoden aikana 5 kertaa. Lisäksi asioita käsiteltiin myös sähköpostitse.

Koulutusta suunnitteli puheenjohtaja Raennon johdolla valiokunta, johon kuuluivat Johanna Ilmakunnas, Esko Laine, Minna Ruckenstein ja Martti Teikari.

Liiton sihteeri-rahastonhoitaja oli fil. maist. Eeva-Liisa Aalto. Tilintarkastajina toimivat KHT Siv Englund ja dosentti Mikko Ketola. Varatilintarkastajina olivat Ernst & Young Oy ja kustannuspäällikkö Teijo Makkonen.

Apurahat

Liitto myönsi saamistaan kopiointikorvauksista 2010 apurahoja yhteensä 44 100 euroa. Helmikuun haulla myönnettiin 14 apuraha yhteensä 24 300 euroa. Lokakuun haussa apurahoja jaettiin 9 kappaletta yhteensä 18 800 euroa. Vuoden aikana apurahoja saattoi hakea edelleen myös vapaalla haulla. Vapaalla haulla myönnettiin yksi 1000 euron apuraha.

Liiton apurahat on tarkoitettu julkaisutoiminnan kehittämiseen ja niitä myönnettiin mm. laite- ja ohjelmistohankintoihin, koulutukseen ja internet-julkaisemiseen. Apurahoja jaettaessa etusijalla olivat ne hakijat, joiden Kopiosto-valtakirja oli liitolla. Apurahoja ei myönnetty yksittäisiin kirjahankkeisiin tai niitä vastaaviin julkaisuhankkeisiin.

Palkinnot

Vuoden tiedekirja -palkinto 2009 julkistettiin 26.3.2010 Tieteellisten seurain valtuuskunnan vuosikokouksen yhteydessä järjestetyssä tilaisuudessa. Palkinnon sai filosofian tohtori Mikko Ylikangas teoksesta *Unileipää, kuolonvettä, spüidiä* (Atena). Kirjassa valotetaan huumeiden historiaa Suomessa aina 1800-luvulta viime sotien jälkeiseen aikaan. Kunniamaininnan sai dosentti Hille Koskela teoksellaan *Pelkokierre* (Gaudeamus). Siinä käsitellään nykykulttuurin pelon paikkoja, jotka liittyvät sekä konkreettisiin arjen tilanteisiin että kulttuurisiin rakenteisiin.

Vuoden tiedekirja -raadin muodostivat filosofian tohtori Maarit Leskelä-Kärki Turusta, professori Juha Pekka Lunkka Oulusta ja professori Pauliina Raento Helsingistä. Raadin sihteeri oli tiedotuspäällikkö Ilari Hetemäki Tieteellisten seurain valtuuskunnasta.

Palkinto, arvoltaan 10 000 euroa, ja kunniamaininta, 2500 euroa, rahoitetaan liiton saamista kopiointikorvauksista. Palkinnon tarkoituksena on kiinnittää suuren yleisön huomiota siihen, että

maassamme julkaistaan kiinnostavaa, korkeatasoista tieteellistä kirjallisuutta.

Liitto jakoi ensimmäisen kerran vuosikokouksessa kannustuspalkinnon. Se on tarkoitus vastaisuudessa jakaa kahden kolmen vuoden välein tieteellisen tiedon levittämistä ja julkaisutoimintaa edistävälle hankkeelle.

Koulutus

Liitto edisti jäsenistönsä verkostoitumista järjestämillään seminaareilla ja opin-tomatkoilla.

- 25.5.2010 kokopäiväseminaari *Toimitusprosessin kehittäminen*
- 11.6.2010 käsiteltiin lehtien taannehtivan aineiston digitointia ja Suomen Akatemian infrastruktuurihakua
- 24.9.2010 aamupäiväseminaari *Sopimukset ja oikeudet*
- opintomatka Barcelonan kirjamessuille 29.9.–2.10.2010
- Helsingin kirjamessuille lokakuussa hankittiin pääsylippuja jäsenistölle jaettavaksi ja maksettiin myös näyttelypaikkakunnan ulkopuolelta tulleiden matkakulut
- 24.11.2010 aamupäiväseminaari *Tieteellisen artikkelin julkaiseminen*

Liiton kustannussopimusten mallisopimukset päivitettiin ja myös ruotsin ja englanninkieliset sopimusmallit saatettiin ajan tasalle.

Koulutukseen käytettiin vuoden aikana yhteensä 12 445 euroa.

Liiton muu toiminta

Tiedekustantajien liitto maksoi edelleen Granumissa mukana olleiden jäseniensä osallistumismaksun. Maksuja maksettiin yhteensä 2 580 euroa.

Liiton jäsenistö näkyi Helsingin kirjamessujen ohjelmalehden koko sivun mainoksella. Mukan olivat messuille omalla osastollaan osallistuneet jäsenet ja Tiedekirja.

Liitolla on ollut edustaja Kopiosto ry:n perustamassa oikeudenhaltijoiden johtoryhmässä, joka on neuvotellut kotimaisten tieteellisten artikkeleiden käytön ehdoista ja aineistojen lisensoinnista sekä Elektra-palvelun että vanhemman aineiston digitointiin keskittyneen Peri+ -projektin osalta. Tiedekustantajien liittoa edusti professori Erkki J. Hollo.

Liiton sihteeri on ollut mukana varajäsenenä Kopioston työryhmässä, joka valmistelee oppilaitosten digitaalisten aineistojen käyttölupia.

Talous

Liiton tulot kertyivät 2010 pääosin kopiointikorvauksista. Niitä saatiin yhteensä 128 461 euroa (edellisenä vuonna 125 523 euroa). Liiton saamat korvaukset eivät jatkossa todennäköisesti tule juurikaan kasvamaan. Tähän vaikuttaa se, että liiton osuudet eräissä jakoryhmissä ovat pienentyneet. Myös ulkomaisen aineiston suuri osuus kopioinnissa ja sähköisen julkaisemisen lisääntyminen vaikuttavat samaan suuntaan.

Jäsenmaksuista kertyi vuonna 2010 tuottoja 4 050 euroa. Tilikauden ylijäämä oli 2646,98 euroa. Kopiointikorvausten ylijäämää on kirjattu siirtovelkana 39418,15 euroa vuodelta 2010 ja yhteensä Kopioston siirtovelkaa on kertynyt vuosien kuluessa 171 433 euroa.